

Yritysten kilpailukyvyn ja viennin edistäminen vuoden 2023 talousarvioehdotuksessa sekä pk-yritysten kansainvälistyminen ja viennin edistäminen; kipupisteet ja kehittämishaasteet

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Työ- ja elinkeinojaosto 12.10.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

- **Vuoden 2023 näkymät taloudessa ja viennissä erittäin epävarmat**
 - Koronakriisin jatkoksi tulleet energia- ja talouden vakauskriisi
 - taantuman uhka EU-alueella ja Suomen päävientimarkkinoilla
 - uuden kasvun edellytykset heikentyneet, rohkeus investoida ja ottaa lainaa liiketoiminnan kehittämiseksi on laimentunut merkittävästi
- **Kyky sopeutua nopeastikin muuttuvaan toimintaympäristöön, kuten markkina- ja hankintaketjuhäiriöihin, on ensisijaisen tärkeää.**
- **Työ- ja elinkeinoministeriön tavoite sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä talouskasvu; luodaan edellytyksiä kilpailukyvyn ja talouden kasvun vahvistumiselle.**

Business Finlandin rahoitusvaltuudet

- **Business Finlandin myöntämän rahoituksen tavoitteena on nopeuttaa elinkeinoelämän uudistumista ja edistää uutta osaamista, kannustaa riskipitoiseen TKI-toimintaan sekä vahvistaa yritysten kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.**
- **Talousarvioesityksessä Business Finlandin avustusmuotoisen rahoituksen valtuus (momentti 32.20.40.) vuodelle 2023 on noin 470 miljoonaa euroa.**
 - Tähän sisältyy valtiontalouden kehysten 2023-2026 mukainen lisäys T&K-rahoitukseen (pysyvä valtuuslisäys 63 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen) ja veturiyritysrahoituksen jatkaminen (kertaluonteinen valtuuslisäys vuonna 2023 60 milj. euroa).
 - Yrityksille kohdistuvan TKI-rahoituksen lisäksi rahoitusta kohdistetaan soveltavan julkisen tutkimuksen rahoitukseen. Samoin rahoitetaan osallistumista Euroopan avaruusjärjestön (ESA) vapaaehtoiisiin ohjelmiin (noin 16 miljoonaa euroa).
- **Avustusvaltuudesta noin 20,8 miljoonaa euroa on EU:n elpymisvälineen kautta rahoitettavia kokonaisuuksia (RRF). Business Finlandin RRF-avustusvaltuudet ja rahoitushaut painottuivat erityisesti vuodelle 2022.**
- **Yritysten TKI-toimintaa tuetaan myös Business Finlandin myöntämille TKI-lainoille osoitettavalla valtuudella (momentti 32.20.83.), joka on ensi vuodelle noin 147 miljoonaa euroa.**

Business Finlandin toimintamenot

- **Talousarvioesityksessä Business Finlandin toimintamenoihin (momentti 32.01.05) osoitetaan määrärahaa yhteensä noin 103,6 miljoonaa euroa:**
 - viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen,
 - Talent/Work in Finland –toimenpiteisiin,
 - ulkomaisten investointien edistämiseen,
 - Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen sekä
 - rahoitustoiminnan ja muihin hallintokuluihin.
- **Vienninedistämisen ja erityisesti ulkomaanverkoston samoin kuin Talent-toimintojen ja Talent Explorer –resursseja kuluvalle vaalikaudella lisätty; vahvistuvat edelleen vuonna 2023**
- **Business Finlandin toimintameno määrärahoihin sisältyy noin 5,9 milj. euroa EU:n elpymisvälineen toimeenpanon rahoitusta (RRF), esimerkiksi matkailu- ja luovien alojen kestävä kasvun ja kilpailukykyyn edistämiseen sekä RRF-avustusrahoituksen hallintokuluihin.**
- **Business Finlandin ohjelmatoiminnan kautta edistetään yritysten kasvu- ja vientipotentiaalia ja kansainvälistymistä. Ohjelmatoiminta kattaa yritysten neuvonta- ja sparrauspalvelut, verkottamisen sekä rahoituspalvelut.**
- **Business Finland koordinoi yritysten kansainvälistymistä edistävää Team Finland –verkostoa, joka tarjoaa yrityksille sujuvan palvelupolun kotimaan alueilta maailmalle. Yhteistyössä kumppanien kanssa Team Finland –verkosto etsii Venäjän markkinoiden ja viennin romahduksesta kärsineille suomalaisyrityksille uusia vaihtoehtoisia vientimarkkinoita.**

- Finnvera täydentää rahoitusmarkkinoita sekä vauhdittaa kasvua ja vientiä. Vienninrahoituksen valtuudet ovat tärkeitä Suomen viennin ja talouskehityksen kannalta. Hallitusohjelman mukaan valtuuksien riittävyys varmistetaan ottaen huomioon riskienhallinnan tarpeet. Valtuudet ovat perusteltuja myös siksi, että pankkien mahdollisuudet rahoittaa kooltaan suuria ja takaisinmaksuajaltaan pitkiä vientiluottoja ovat olleet pankkisäännösten takia aikaisempaa heikommat.
- Finnveran valtuudet ja vastuut 30.6.2022:
 - Vientitakuiden vastuukanta oli 21,9 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 38 mrd. euroa, josta oli käytetty 18,6 mrd. euroa.
 - Nostettujen vientiluottojen määrä oli 7,6 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 33 mrd. euroa, josta oli käytetty 11,7 mrd. euroa.
 - Erityistakauksien, joita ovat alus- ja ympäristötakaukset sekä raaka-ainetakuut, vastuukanta oli 0,5 mrd. euroa. Lainsäädännössä olevat valtuudet ovat 3,15 mrd. euroa, josta oli käytetty 0,4 mrd. euroa.
 - Kotimaan rahoituksen lainojen ja takausten vastuukanta oli 2,7 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 12 mrd. euroa, josta oli käytetty 2,4 mrd. euroa.
- Finnvera arvioi suuryritysten investointien vauhdittavan myös pk-sektorin investointisuunnitelmien käynnistymistä ja toteuttamista. Pankeilla on aiempaa enemmän käytössään Euroopan investointipankkiryhmän myöntämiä takausohjelmia, mikä voi osaltaan pienentää Finnveran rahoituskysyntää. Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä suoria vientiluottoja koskeva hallituksen esitys, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti pk-yritysten vientiä ja pienempiä vientikauppoja.
- Finnveran osalta TAE2023 arviointi perustuu tulevan kysynnän ennakkointiin. Vientitakuiden ja -luottojen euromääräisen kysynnän arvioidaan pysyvän vuonna 2022 aiempien vuosien tasolla. Koronapandemian ja maailmantalouden epävarmuuden pitkittyminen sekä yksittäisten suurten hankkeiden toteutuminen voivat vaikuttaa tuleviin volyymeihin. Toimialoista alus- ja telakkasektorit ovat kärsineet koronapandemiasta eniten. Vienninrahoituksen kysyntään vaikuttaa voimakkaasti se, milloin varustamot toipuvat pandemian vaikutuksista. Finnvera arvioi, että viennin rahoituksen kysyntä keskittyyne pääasiassa metsä- ja telesektoreille.

Kansainvälisten osaajien houkuttelu

- Osaajien maahanmuuttoa tarvitaan vahvistamaan ja kansainvälistämään Suomen yritys- ja innovaatiotoimintaa sekä tukemaan investointien saamista Suomeen.
- TEM rakentaa työperusteisen maahanmuuton pysyvää ns. Work in Finland –toimintoa
- Vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaan Talent-toiminnan määräraha osana Business Finlandin toimintamenomäärärahoja on 3,5 milj. euroa sisältäen Work in Finland –rakenteen perustamisen. Yrityksille myönnettäviin Talent-avustuksiin kohdistuu 6,5 milj. euron valtuus osana Business Finlandin avustusvaltuutta.
- Pysyvä, kasvava budjettirahoitus kansainvälisten osaajien houkutteluun on mahdollistanut Business Finlandin ns. Talent-toiminnan vakiinnuttamisen.
- Business Finland voi myöntää yrityksille rahoitusta kansainvälisten osaajien palkkaamisen edistämiseksi.
- Talent Hubit ovat alueellisia yhteistyömalleja, jotka tarjoavat asiakaslähtöisiä organisaatorajat ylittäviä palvelupolkuja kansainvälisten osaajien houkuttelun, rekrytoimisen, asettautumisen ja integroitumisen tueksi sekä yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaamiseksi. Kevään 2022 kehysriihen mukaisesti kunnille osoitettu Talent Hub –valtionavustus tulee olemaan 1 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen.

ELY-keskusten avustukset

- Pk-yritysten kilpailukyvyyn ja kansainvälistymisen kehittämiseen käytettävissä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman (EAKR) mukaista rahoitusta; lähes 70 % kohdentuu Itä- ja Pohjois-Suomeen.
- Vuonna 2023 ohjelmaan sisällytetään myös oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF): tuetaan vähähiilisen siirtymän edistämiseksi erityisesti uuden liiketoiminnan luomiseen ja pk-yritysten uudistumiseen liittyviä hankkeita.
- Vuoden 2023 mukaisesta alueille jaettavasta EAKR- ja JTF-rahoituksesta arvioidaan kohdentuvan ELY-keskusten myöntämiin avustuksiin pk-yrityksille niiden kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista tukeviin kehittämis- ja investointihankkeisiin noin 170 milj. euroa.
- Kansallista rahoitusta ELY-keskusten avustuksiin pk-yritysten kilpailukyvyyn ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseksi esitetään vuoden 2023 talousarviossa 24 miljoonaa euroa.
- Alueellista TKI-toiminnan rahoitusta kohdennetaan korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten käytännönläheiseen yritysysteistyöhön ja erityisesti pienten yritysten innovaatiotoimintaan.
- Pk-yritysten kasvun kiihdyttämisohjelma, johon esitetään 2 milj. euron valtuutta vuodelle 2023, tähtää erityisesti kasvun ja kansainvälistymisen alkuvaiheessa olevien pienten yritysten kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien tukemiseen.
- UK:n EU-erosta pk-yrityksille aiheutuvien taloudellisten haittojen vähentämiseen esitetään 9 milj. euron valtuutta.

Kipupisteitä ja kehittämishaasteita

- **Viennin pohjan laajentaminen**
 - Sata suurinta vientiyritystä vastaa kahdesta kolmasosasta viennistä
 - Pk-yritysten osuus viennistä n. 15 %
 - keskisuurten yritysten joukko on kapea
- **Globaali energiapula, kilpailutilanne ja arvoketjujen muutokset vaikeuttavat suomalaisten yritysten toimintaympäristöä.**
 - TEM seuraa tarkasti yritysten ja toimialojen tilannetta ja auttaa yrityksiä käytettävissä olevalla hallinnon alan instrumenttitarjonnalla. Hallitus arvioi ja tekee mahdollisia päätöksiä tarvittavista toimenpiteistä varautumisen ministerityöryhmässä.
- **Elinkeinoelämän uudistuminen ja korkean arvonlisän liiketoiminnan kasvattaminen vaativat uusia panostuksia.**
 - tuottavuuskehityksessä, investoinneissa ja talouden kasvussa jäljessä verrokkimaista
 - TKI-tavoite 4 % BKT:sta
 - Kilpailukykyiset vähähiilisyys- tai ilmastoratkaisut tunnistettu vahvuus vientimarkkinoille

Kiitos!